

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalenderen, der udkommer som del af *Diamanten*, giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>.

Bøger og bibliotek

Europæisk digitaliseringsprojekt om første verdenskrig

Det Kongelige Bibliotek har indgået kontrakt med EU om at være partner i et stort europæisk digitaliseringsprojekt om første verdenskrig. Ud over Det Kongelige Bibliotek indgår ni andre europæiske nationalbiblioteker og to tekniske partnere.

En række europæiske lande med de store krigsførende magter fra første verdenskrig, Tyskland, England, Frankrig, i spidsen, vil med dette projekt markere 100-året for udbruddet af verdenskrigen i 1914. Krigen vendte op og ned på den gamle verden og var anledning til en række begivenheder, som har præget hele det 20. århundrede: opkomsten af nye stater i Europa, den russiske revolution, nyordning af kolonierne og Englands fald som stormagt.

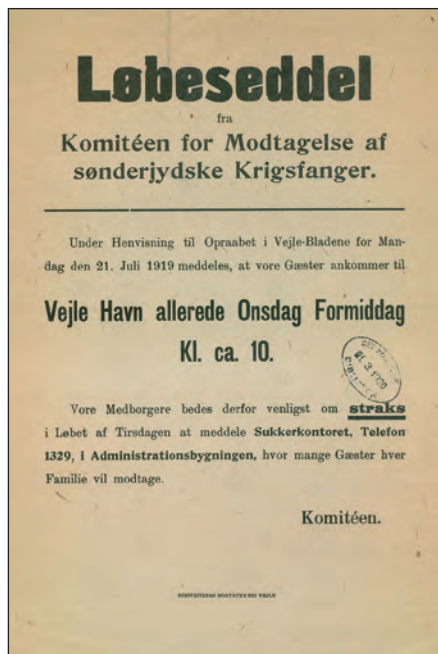
Danmark var neutral under første verdenskrig, men havde 50.000 mand under våben for at forsvare neutraliteten. En indirekte følge for Danmark var folkeafstemningen i Slesvig i 1920 og genforeningen med Sønderjylland.

Planen er at digitalisere samti-

dens kommentarer, analyser og beretninger om verdenskrigen og dermed give et indblik i, at man allerede dengang havde forståelse for, at verdenskrigen ville få meget store konsekvenser.

Det samlede mål er digitaliseringen af ca. 500.000 genstande fra hele Europa. Det danske bidrag vil bestå af ca. 1.500 bøger, pamfletter og løbesedler samt 5.000 fotografier. Blandt emnerne vil man møde flygtningespørgsmålet, gullaschbaroner, soldaterberetninger mm. Ikke mindst vil genforeningen indgå som emne i det digitaliserede materiale.

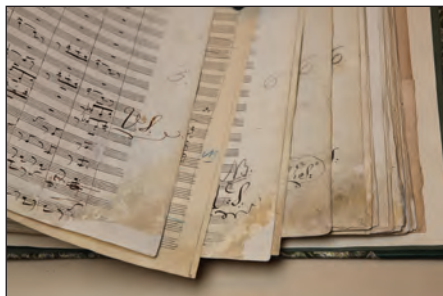
Projektets officielle titel er *Europeana 1914-1918* og det vil blive præsenteret på EU's kulturwebsite *Europeana* sommeren 2014, 100 år efter mordet i Sarajevo på den østrigske tronfølger ærkehertug Franz Ferdinand, som var den direkte anledning til verdenskrigens udbrud.

Sylfiden restaureret

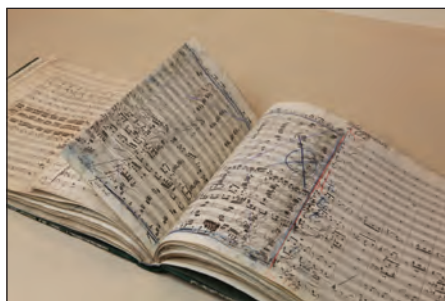
Partituret til et af de mest opførte ballerter på Det Kongelige Teater, *Sylfiden*, er nu blevet restaureret.

Værket er i to bind, som begge bar præg af megen brug. Bindet var løst i hæftningen, og det var slidt og revnet i falsen. Nodebladene var i sig selv i rimelig god stand, men var snavsede og skæmmet af fingerfedt i hjørnerne. Endelig var der

Hjørnerne var specielt udsatte.

mange overstregninger og rettelser med blyant og farveblyant samt indklæbede lapper. Med udgangspunkt i en donation fra foreningen Ballettens Venner, er det nu lykket at genskabe de to bind i en gennemrestaureret form med smukke, nye indbindinger.

Indklæbninger, overstregninger og tilskrifter var der mange af i noderne.

Bøgerne fik ny forsats, der ligesom de øvrige amvendte materialer til bindene var syrefri og bevaringskorrekte. Derefter blev den haftet på lærredsbåndler. Bindene blev lavet med grønt skind til ryg og hjørner, overtrukket marmorert i grønne nuancer af Ingeborg Børgeson.

Prisuddeling i Uppsala

Seniorforsker Jens Henrik Koudal, Dansk Folkemindesamling, modtog 6. november 2010 en forskningspris fra Kungl. Gustav Adolf Akademien för svensk folkkultur.

Prisen, der blev overrakt på Uppsala Slot, blev givet for Jens Henrik Koudals ”värdefulla författarskap om folkligt musikliv i Danmark, som också i hög grad kommit den svenska folkmusikforskning till godo”.

Jens Henrik Koudal skrev i 2000 disputatsen *For borgere og bønder. Stadsmusikantvæsenet i Danmark, ca. 1660-1800* og har skrevet om visesang og folkelig instrumentalmusik. Desuden hentydes til udgivelserne om, hvordan musik er blevet tilskrevet en særlig dansk eller nordisk tone.

Akademiet er et barn af mellemkrigstiden med datidens store interesse for nordisk folkekultur. Det blev grundlagt i 1932.

Akademiets hovedformål er at fremme forskning i svensk folkelig kultur, og det blev i lovene specificeret til

- (1) at publicere forskningsresultater,
- (2) at initiere og understøtte videnskabelige undersøgelser,
- (3) at arrangere foredrag, symposier og ekskursioner
- (4) samt gennem stipendier og priser at stimulere videnskabelig virksomhed.

Akademiets navn henviser til kong Gustav 2. Adolfs berømte memorial fra 20. maj 1630, hvor kongen gennem rigsarkivar og antikvar Johannes Bureus opfordrede til at undersøge alt, hvad landet kunne opvise af kilder til det forangne: Gamle minder og håndskrifter, skikke, sagn, viser, ord og navne. Det er blevet kaldt det første program for folkelivsforskning.

Det Kongelige Bibliotek på nettet

Mere Blixen online

Der er med tilladelse fra Rungstedlund-fonden nu skabt mulighed for at publicere udvalgte dele af Karen Blixens arkiv på nettet. Tilladelsen skal i øvrigt ses i tilknytning til en indstilling om optagelse af arkivet som *Memory of the World* på UNESCOs liste.

De første manuskripter, der blev udgivet online, var til hovedværket *Out of Africa* med Karen Blixens egen håndskrevne oversættelse til dansk, og siden da er yderligere en række manuskripter og dokumenter blevet publiceret.

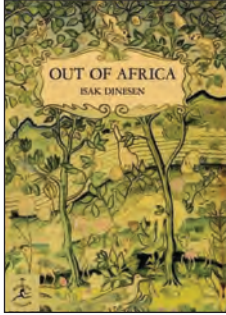
Blandt disse kan fremhæves fem skitsebøger, der vidner om den helt unge Karen Blixens interesse for ikke blot at skabe billeder i ord, men også i tegnet eller malet form. Indholdet varierer fra løst henkastede skitser til naturalistiske tegninger og akvareller af genstande eller den omgivende natur, eller til fastholdel-

Fra Karen Blixens skitsebøger (Det Kongelige Bibliotek).

sen af fantasiens billeder, som opstod ved hendes læsning.

Endvidere er der nu udgivet en række tidlige arbejder fra tiden før og under opholdet i Afrika. Det drejer sig om fortællingen ”Familien de Cats” fra 1909 og marionetkomedien ”Sandhedens

Out of Africa. Førstend-
gave fra 1937 (Det Kon-
gelige Bibliotek).

Hævn”, der oprindeligt blev skrevet i 1904, samt et af de hæfter med titlen ”Masai” fra midten af 1920’erne, der er en slags forstudie til *Out of Africa*.

Fra *Syv fantastiske Fortællinger* er udgivet fortællingen ”Digteren”, der vidner om det store

arbejde med at forvandle den engelske tekst til ”en original dansk bog”. Endelig er der fra de mindre familiearkiver, der findes i tilknytning til Karen Blixens eget arkiv, udgivet den dagbog, som baron Bror Blixen skrev under en safari, som han sammen med sin forlovede Karen Blixen foretog i 1913.

Grieg-manuskripter online

I de senere år har Det Kongelige Bibliotek gennemført en række store scanningsprojekter, dvs. digitaliseringer af egne materialer, som derved er blevet søg- og brugbare fra internettet. I forreste række står i den henseende den elektroniske publicering af Rischel & Birket-Smith-Samlingen, som er en enestående samling af noder for guitar. Disse scanninger benyttes nu af musikere og forskere over hele verden.

Men af lige så betydeligt format er den digitalisering, der netop er afsluttet, og som rummer et stort udvalg af bibliote-

kets Edvard Grieg-manuskripter.

Der er tale om flere meget væsentlige værker fra Griegs oeuvre, fx klaversuiten *Holbergiana* (senere kendt som *Fra Holbergs Tid*), klaverstykkerne *Folkelivsbilleder* med det kendte ”Brudefølget drar forbi”, *Den Bergtekene* for baryton, strygeorkester og to horn, en lang række berømte sange. bl.a. *Med en Primula veris* og sidst, men ikke mindst musikken til Henrik Ibsens *Peer Gynt*.

Grieg kom tidligt til København, hvor han mødte Niels W. Gade, dansk musiks dengang ukronede konge, og blev en nær ven af C.F.E. Hornemann, og byen blev ved med at spille en stor rolle i hans liv, idet han i perioder havde den som sin base.

At Det Kongelige Bibliotek råder over så stor en samling af Griegs egenhændige manuskripter skal ses som et udtryk for denne nære kontakt mellem den måske mest norske komponist og Danmark. Allerede i sin samtid var Grieg en internationalt kendt pianist og komponist, og hans betydning som inspirator for flere bl.a. danske komponister er almindelig kendt. Det er derfor naturligt, at Det Kongelige Bibliotek nu har gjort en lang række af sine Grieg-manuskripter tilgængelige ikke alene for musikere og forskere i Danmark og Norge, men for det internationale musikliv.

Sefer Minhagim online (Venedig 1593)

En minhogim bukh (hebr. Sefer minhagim – i oversættelse ”En bog om sædvaner”) – indeholder beskrivelser af jødiske helligdagsskikke og vejledende beskrivelser omkring fejring m.m. Da denne type samlinger opstod i den tidlige middelalder, indeholdt de først og fremmest oversigter over lokale sædvaner, normalt med

det formål at påvise disses eksistens og religiøse gyldighed, og for at de ikke skulle forandres, eller helt gå i glemmebogen.

Den type som er mest kendt, er dog den, som bliver populær i Europa i slutningen af 1500-tallet, og som kendetegnes ved sine illustrationer i form af bl.a. træsnit. Den aktuelle udgave, som indgår i Det Kongelige Biblioteks samlinger, og som også er tilgængelig som digital faksimile, er den første trykte udgave med illustrationer. Den oprindelig hebraiske tekst blev nedfældet af den østrigsk-ungarske rabbiner Isak Tyrnau omkring år 1400, men den kom først på tryk i 1566 i Krakow. I 1590 bliver en oversættelse til jiddisch af Simon Günzburg trykt i Venedig, og den her foreliggende udgave fra 1593 er i praksis andenudgaven af denne tekst. – Selv om jiddisch blev talt i Venedig, var udgaven formentlig primært møntet på jødiske menigheder længere nordpå.

Ny DCM-udgivelse: Peter Heises Overture til "Marsk Stig"

DCM (Dansk Center for Musikudgivelse) har udgivet Peter Heises Overture til *Marsk Stig* fra 1856. Det var Carsten Hauchs skuespil om Marsk Stig Andersen og mordet på kong Erik Klipping i Finderup Lade i 1286, der inspirerede Heise til at skrive først en sang, og siden denne koncertouverture over emnet. Det er et stykke programmusik, som genfortæller historien med musikalske midler. Godt tyve år senere brugte Heise den som udgangspunkt for ouverturen til sin opera over samme emne, *Drot og Marsk*, om end i noget kortere form. Operaen *Drot og Marsk* er også under udgivelse og forventes klar i løbet af 2012.

Otto Baché: De sammensvorne rider fra Finderup efter mordet på Erik Klipping Skt. Cæcilienat (1882).

Det er første gang værket udgives på tryk, og den kritisk-videnskabelige udgave omfatter komplet orkestermateriale med både partitur og stemmer.

Poul Martin Møller – filosof og digter

Den såkaldte Collin'ske manuskriptsamling, der blev grundlagt af Edvard Collin og sønnen Jonas Collin d. y. i anden halvdel af 1800-tallet, er af gode grunde

især kendt for den enestående H.C. Andersen-samling, som Andersen testamentarisk donerede til familien Collin.

Det er mindre kendt, at samlingen også rummer de omfattende litterære efterladenskaber efter Poul Martin Møller (1794-1838), som det lykkedes Jonas Collin at erhverve fra dennes søn.

Her findes hele det filosofiske og poetiske forfatterskab, som det forefandtes ved hans død. Optegnelsesbøger, kladder og udkast, herunder til hovedværket *En dansk Students Eventyr*.

Håndskriftafdelingen har tidligere på nettet udgivet nogle tegninger fra en rejse til Kina samt filosofen Poul Martin Møllers notatbøger om logik og moral. Og disse udgivelser er nu blevet suppleret med en række forelæsninger over metafysik. Endvidere er der udgivet en

række prosaarbejder, herunder *Lægsgaarden i Økseby-Magle* og ovennævnte *En dansk Students Eventyr*, hvortil hører udkast til og renskrift af afsnittet om ”Licentiaten”.

Kildevæld

– strømme af viser og eventyr

Dansk Folkemindesamlings nye website *Kildevæld* formidler eventyr, sagn og viser, som blev sunget og fortalt til folkemindesamlerne Evald Tang Kristensen og Hakon Grüner-Nielsen af seks fortællere i begyndelsen af 1900-tallet. På sitet kan man lytte til fonografoptagelser af visesang, læse sagn og eventyr, samt læse om og se billeder fra fortællernes liv. Hele sitet bindes sammen af baggrundsartikler, der kan hjælpe med at åbne op for nogle af de perspektiver og tolkningsmuligheder, der ligger i fortællingerne. Det er

Til højre i billedet på forsiden skal visesangeren Jens Christian Jensen til at synge ind i fonografen. Folkemindesamleren Evald Tang Kristensen (til venstre i billedet) og komponisten Percy Grainger (i midten) optog viser med fonograf på en indsamlingsrejse i 1922. Foto: H.P. Hansen, 1922.

ønsket derigennem at give en forståelse for den historiske kontekst omkring folkemindedstoffet og fortællerne.

Folkemindesamlerne mente dengang, at fortællerne kunne huske viserne og eventyrene stort set uforandrede, som de var blevet fortalt siden middelalderen. Derfor kaldte de dem ”folkeminder.” I en af sine bøger kaldte Evald Tang Kristensen fortællerne for ”gamle kildevæld” for at illustrere, at de gamle viser, sagn og eventyr strømmede fra de gode fortællere. Som en skattegraver ville han indsamle dette gamle ’guld’ og bevare det for eftertiden.

Tang Kristensen var dog også opmærksom på, at fortællingerne skulle ses i sammenhæng med de mennesker, der fortalte dem. Den tanke er der arbejdet

videre med på sitet. Man kan møde de seks fortællere, som Tang Kristensen og Grüner-Nielsen besøgte. Ved at høre og læse deres fortællinger får man et indtryk af de tanker og forestillinger, der var en del af hverdagen hos mennesker på landet for over hundrede år siden.

Udstillinger

Young Men

Fotojournalistik på tværs af en kulturkløft

Young Men er resultatet af et fotojournalistisk udvekslingsprojekt imellem tre mellemøstlige og tre danske fotojournalister.

Young Men. De Andres Drømmehuse – Nikolai Linares i New Kario. Walid sætter håret efter et bad, selvom aftenen ikke kommer til at byde på noget spændende. ”Jeg snakker med min kæreste ca. to gange om dagen. De andre driller mig lidt når hun ringer, men det er jeg ligeglad med. Jeg fortæller hende hvor meget jeg elsker og savner hende. Jeg drømmer om en dag at blive gift med hende og bo i en lejlighed med have og plads til at have to børn og to heste. Og frugttræer.”

I seks fotoserier skildres unge arabiske og danske mænds hverdag, som den tager sig ud fra ”den anden side”

I efteråret 2010 krydsede tre danske og tre arabiske fotojournalister Middelhavet fra nord og syd for at udføre en særlig opgave.

I København, Beirut, Cairo og Algier skulle de researche, finde og skildre en personlig historie om unge mænd født i 1980'erne. Missionen var at dokumentere dagligdagen, ansigterne og drømmene for en unik gruppe af mennesker, der deler alder, køn og den samme planet, men som lever på hver sin side af en dyb kløft. En kløft af kulturelle, historiske og økonomiske forskelle – og ikke mindst en kløft, der oftest i medierne forbindes med fare, spænding og konflikt.

Bag projektet stod Det Dansk Egyptiske Dialog Institut (DEDI) i Kairo, der bl.a. arbejder med en stribe projekter til udvikling af arabiske dagblade i dialog med danske partnere, og The World Association of Newspapers and News Publishers (WAN-IFRA). DEDIs aktiviteter støttes af Udenrigsministeriets program Partnerskab for Dialog og Reform.

Projektets danske fotojournalister Mads Nissen, Christian Als og Nikolai Linares arbejder til dagligt på *Berlingske Tidende*, der med fotoredaktør Søren Lorenzen har været en drivende kraft i projektet. De tre arabiske deltagere er Souhil Baghdadi fra dagbladet *El Watan* i Algeriet, Michel Sayegh fra *AnNabar* i Libanon og Ahmad Hayman fra *Al Masry Al Youm* i Egypten. Alle tre arabiske aviser hører blandt bannerførerne for uafhængige medier i den arabiske verden.

Udstillingen blev i december 2010 med stor arabisk opmærksomhed vist i Egyptens hovedstad Kairo.

Projektet ”Unge Mænd” byggede på den opfattelse, at visuel kommunikation er en effektiv og kraftfuld metode til at fortælle historier på tværs af grænser og kulturer. Fotojournalistikken er et stærkt virkemiddel til at fortælle relevante menneskelige historier, der skaber nysgerrighed, interesse og forståelse.

Entrégalleriet, 13. januar - 1. april 2011.

Menneskers Ret Den Europæiske Menneskerettighedskonvention 60 år

Samtidig med klimatopmødet COP15 i København i 2009 arrangerede Bladtegnermuseet en udstilling – en bredt favnende tematisk tour de force over emnet klima – set med ikke blot danske, men nordiske bladtegnernes skarpe penne. Med stor succes.

Derfra var der ikke langt til at sætte spot på et andet stort samfundsspørgsmål, hvor bladtegnerne ønskede at give deres besyv med. Og da det i november 2010 var 60-årsdagen for vedtagelsen af Den europæiske Menneskerettighedskonvention, var valget enkelt.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention blev vedtaget i 1950 af Europarådets dengang 13 medlemsstater. Konventionen indeholder centrale borgerlige og politiske rettigheder som fx retten

til ytringsfrihed, forsamlings- og foreningsfrihed, religionsfrihed, frie valg. Desuden indeholder Konventionen bestemmelser om et klagesystem: Der er en domstol knyttet til konventionen for at sikre at menneskerettighederne er en realitet.

Det kan være svært – og besværligt – at forholde sig til abstrakte begreber som menneskerettigheder og internationale konventioner. Men ved bladtegnernes hjælp, gennem deres kritiske og satiriske tegninger, lettes forståelsen!

Resultatet kunne ses på Bladtegnergangen; ikke mindre end 50 tegninger forholdt sig forklarende, kommenterende og kritisk til sit emne og var med til at understrege dets betydning og med til at holde os bladtegningens vigtige rolle i den demokratiske proces for øje.

Bladtegnernes forening har skabt et satire-site, hvor medlemmerne tegner over aktuelle emner; det er blandt andet disse tegninger, der her kunne ses.

Udstillingen blev til i et samarbejde mellem Museet for Dansk Bladtegnning og bladtegnernes forening, Danske Bladtegnere.

Bladtegnergangen, 21. januar til 2. april 2011.

a, b, se

Fra form til font

Skriftdesign og digitale fonte

Der blev sat fokus på nogle af de fænomener og udfordringer, man står overfor, når man skal designe en moderne digital font.

Udstillingen var også for dem, der ikke har en særlig viden om skrifter og fonte, men som alligevel i dagligdagen møder dem gennem brug af computeren eller som modtager af skriftlige meddelelser – hvad enten det er på papir eller skærm.

Udstillingen forudsatte ingen

særlig viden om skrifter og typografi. Den viste en række punktnedslag i arbejdet med skrift og fonte, så alle kunne få udbytte af at se udstillingen – og få øjnene op for fænomener, som man normalt ikke går og tænker over eller lægger mærke til.

Fra form til font. Fokus på skriftdesign og digitale fonte. En udstilling af Ole Søndergaard, Henrik Birkvig, Morten Rostgaard Olsen.

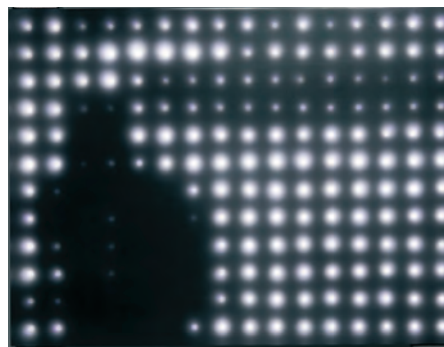
Udlånsbroen, 4. februar til 31. marts 2011.

Jim Campbell: Material Light

Med undtagelse af enkelte gruppeudstillinger har Campbell aldrig tidligere udstillet i Europa. Nu viste Det Nationale Fotomuseum udstillingen *Jim Campbell: Material Light*, der dermed bliver den første større præsentation herhjemme af denne nyskabende kunstner.

Skønt Campbells udgangspunkt er teknologisk, er det ikke i elektronikken, man finder essensen af hans kunst. Campbell manipulerer og omskaber informationsteknologi og LED-lys til en slags informationsalderens visuelle haiku-digte. I sine foto- og videobaserede

Jim Campbell Reconstruction.

værker viser han på den ene side menneskers bevægelser i rum, på den anden side den menneskelige oplevelse af disse bevægelser. På Campbells lavtopløste LED-baserede skærme bliver virkeligheden ind imellem næsten ulæselig for øjet, men samtidig besynderligt genkendelig for hjernen, næsten som var de erindringer fra fremtiden. Campbells innovative teknikker transformerer den mediemæssige flygtighed, der omgiver os – lige så vel som vores forhold til medieerne.

Jim Campbell, der er uddannet ingeniør, arbejder på tværs af både kunstens og teknologiens verden, en dobbelthed, der også afspejles i hans værker. Efter at have studeret matematik og læst til ingeniør på Massachusetts Institute of Technology, begyndte Campbell i midten af 1980'erne at skabe interaktive video-installationer, og han har i over ti år har arbejdet med LED-lys. Campbell er bl.a. repræsenteret i samlingerne på Museum of Modern Art, New York og San Francisco Museum of Modern Art.

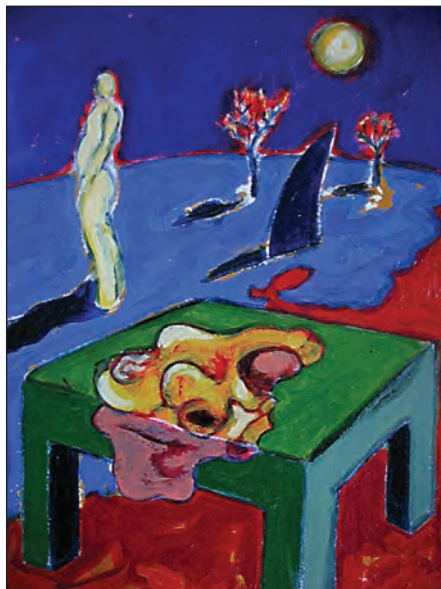
Udstillingen *Jim Campbell: Material Light* er produceret af Det Nationale Fotomuseum i samarbejde med kunstneren og hans galleri Bryce Wolkowitz i New York.

Det Nationale Fotomuseum,
11. februar til 16. april 2011.

Artist's talk med Jim Campbell
fredag 11. februar 2011.

Barry Wilmont

I anledning af maleren, grafiker og forfatteren Barry Wilmonts donering af papirer, tryk og bøger til Det Kongelige Bibliotek vist en udstilling i montren ved Dronningesalen, der fokuserede på Barry Wilmont som bogkunstner. Gennem de seneste årtier har han udgivet en række

Barry Wilmonts illustration fra Isidore Ducasses Maldorors sange (Det Kongelige Bibliotek).

bøger, illustreret med hans egne originale tryk. Af forfatterne kan nævnes T.S. Eliot, Henrik Nordbrandt og Dan Turèll, og senest Isidore Ducasses *Maldorors sange*. Denne bog er kun trykt i dette ene eksemplar.

Dronningesalsmontren, januar-februar 2011.

Det Største og Det Mindste En udstilling om menneskets plads i universet

Det store univers og den mindste partikel. Begge ubegribelige størrelser som vi ikke med det blotte øje kan danne os et fuldstændigt overblik over. Kun via abstraktioner og modeller kan vi indfange, beskrive og begynde at fornemme deres natur. Og midt mellem disse abstrakte størrelser befinder vi os, mennesket på jorden.

Spørgsmålet om menneskets plads i universet, og hvad det vil sige at

G.B. Riccioli, *Almagestum Novum* (1651). Billedet skildrer Urania, astronomiens muse, der afviser de rivaliserende systemer: Kopernikus', hvor Jorden bevæger sig rundt om solen, og Ricciolis, hvor jorden befinder sig stationært i midten af universet. Ptolemaeus' gamle system er allerede blevet forkastet og ligger på jorden.

være menneske, har rørt og optaget os til alle tider. Et kig op i himlen og ud i rummet bliver næsten uundgåeligt også et kig ind i os selv. Vores evige undren og nysgerrighed efter at begribe og beskrive verdens sammenhæng og vores egen eksistens i den, har gennem årtusinder været en central drivkraft for idéer, tanker og skaben, ikke mindst indenfor litteraturen, kunsten og videnskaben.

I et samspil mellem historiske og nutidige genstande, kunstobjekter og forskningsresultater, glober, bøger og billeder viser udstillingen *Det Største og Det*

Hubble-teleskop-billede: Hubble's Deepest View Ever of the Universe Unveils Earliest Galaxies, 2003. Hubble-teleskopet er en astronomisk forsknings satellit, opkaldt efter astronomen Edwin Hubble. Det blev opsendt i 1990, og har siden leveret en konstant strøm af nye opdagelser og på afgørende vis forøget astronomernes viden om universet. Billedet viser et eksempel fra 2003 på Hubble-teleskopets 'dybe kig' ud i rummet, hvor det har indfanget nogle af universets fjerneste og tidligste galakser.

Mindste en poetisk og sanselig fortælling om menneskets plads i universet – midt mellem det største og det mindste.

Udstillingen viser bl.a. uddrag fra Det Kongelige Biblioteks store samling af himmelglober og historisk naturvidenskabelig litteratur, historisk forskningsmateriale fra Niels Bohr Institutet, optagelser fra Hubble-teleskopet samt foto- og videokunst af Thomas Ruff og Gianni Motti.

Montanasalen, fra 25. februar 2011.

Årets pressefoto 2011

Igen i år dannede Det Kongelige Bibliotek rammen for kåringen af de bedste pres-

sefotografier fra det forgangne år. Priserne for de bedste fotografier indenfor en lang række kategorier uddeltes i Dronningesalen fredag 4. marts, hvorefter udstillingen var åben for offentligheden.

Det Nationale Fotomuseum 4. marts til 16. april 2011.

Foredrag m.v.

Foredragsrækken Under samme himmel

I en stadig mere grænseløs og globaliseret verden er behovet for at begribe og beskrive den ikke blevet mindre, end da de første opdagelsesrejsende tog af sted for at kortlægge fremmede kontinenter.

På mange måder er verden blevet mindre – men samtidig er modsætningerne tegnet hårdere op end nogensinde. Vi lever under samme himmel, vi rejser ud, definerer os selv i mødet med de andre. Udsynet giver indsigt.

Men hvordan agerer vi i en mere og mere interkulturel verden? Hvem er de andre? Og hvem er vi selv? Måske er der, trods alle forskelle og på godt og ondt, mere der binder os sammen, end der adskiller os?

Ikke bare udstillingerne, men også foredragsrækken undersøger og diskuterer i foråret 2011 emner som forestillingen om de andre og os selv, det nødvendige og uundgåelige møde med det fremmede, den globale virkelighed overfor den lokale længsel. I foredragene bevæger vi os sammen med historikeren, forfatteren, diplomaten, den tidligere udenrigs-

minister og sociologen fra Egypten over hele kloden, gennem flere århundreder og ender i Det Kongelige Biblioteks arkiver.

Donna, luder og leverpostej – om dansk-arabisk dialog og demokratisering

torsdag 17. februar 2011

I årene efter 11. september 2001 blev demokratisering i den arabiske verden og dialog med den arabiske ”anden” centrale dele af en række vestlige regerings globaliseringspolitikker.

Danmark var ingen undtagelse, og i 2003 lancerede den danske regering et regionalt udviklingsprogram i Mellemøsten under titlen Det Arabiske Initiativ.

Rasmus Alenius Boserup, ph.d. i arabisk og direktør for Dansk-Egyptisk Dialoginstitut i Cairo, Egypten, fortalte om vilkårene og udfordringerne for den dansk-arabiske dialog og demokratiseringsproces.

Om forståelsen af Danmark i den arabiske verden – fra helterollen som repræsentant for ”the scandinavian model” til skurkerollen som islam-fjendtligt xenofob og videre derfra.

Om de skrantende vilkår for demokrati, ytringsfrihed og borgerrettigheder i Mellemøsten og om hvorfor det i globaliseringens tidsalder er så nødvendigt at fortsætte dialogen og arbejdet med at fremme den demokratiske udvikling i den del af verden.

Ud – den intellektuelles opdagelsesrejse onsdag 2. marts 2011

Journalist og forfatter Carsten Jensen fremhæves ofte som en af de få danske intellektuelle, der engagerer sig i samfundsdebatten. Og ofte tager hans diskus-

sion af danske forhold udgangspunkt i hans rejser.

”En rejse ud i verden bliver ofte også en rejse ind i en selv”, siger Carsten Jensen i bogen *Ud – opdagelsesrejser 1978 – 2010*, der er en samling

af hans rejserportager fra bl.a. Afghanistan, Balkan og Cambodja.

Hans foredrag tog udgangspunkt i bogen, hvor han tegnede et stærkt dobbeltportræt af en epoke i verdenshistorien og af et intellektuelt menneskes stædige forsøg på at forholde sig til de mange politiske, moralsk-etiske dilemmaer, vi til stadighed møder i en grænseløs, globaliseret verden.

Et Øieblik

– ny scene for litteratur og lyrik

Mødested for nogle af Danmarks mest aktuelle forfattere – fra de helt nye talenter

til store, etablerede navne. I foråret præsenterede Det Kongelige Bibliotek en ny scene for den levende litteratur, *et Øieblik*, i café øieblikket.

Nu breder Det Kongelige Bibliotek litteraturen ud i endnu flere områder af Den Sorte Diamant. Hver måned i løbet af foråret var der mulighed for at opleve uformelle litterære arrangementer i

Den Sorte Diamants café: lyrikoplæsning og litteraturquiz; forfattermøder på tværs af generationer.

Kgl. Digterspiser

– oplæsning af digtere fra *Hvedekorn*

torsdag 3. februar 2011, café øieblikket
Redaktør Lars Bukdahl præsenterede de fineste og skarpeste og forunderligste talenter fra Danmarks ældste og yngste litteraturtidsskrift *Hvedekorn*.

Mia Degner, født 1984, debut i *Hvedekorn* 3/4, 2010

Cecilie Lind, født 1991, debut i *Hvedekorn* 4, 2008

Rasmus Lund, født 1989, debut i *Hvedekorn* 3/4, 2010

Lea Løppenthin, født 1987, debut i *Hvedekorn* 3, 2009

De Unge og De Tunge

– Dy Plambeck og

Jens Smærup Sørensen

torsdag 3. marts 2011, café øieblikket
På tværs af generationer diskuterede to af Danmarks bedste forfattere litteratur, inspiration og erfaringer.

Boris Godunov

Operaintroduktion

mandag 17. januar 2011

Den russiske komponist Modest Mussorgskij står bag musikken i operaen *Boris Godunov*. Selv om Mus-

Den russiske baryton Ivan Melnikov som Boris Godunov (1874).

sorgskij påbegyndte omkring 10 operaer, resulterede hans alkoholproblemer i, at kun to blev færdiggjort; den ene er *Boris Godunov*. Med operaen skildres nogle af de mere tragiske

sider af det russiske folks skæbne som manipulation og korrupsion. Nila Parly introducerede.

Bag Det Kongelige Teaters opsætning står den russiske instruktør og scenograf, Dmitri Tjerniakov, der lader operaen udspille sig i det moderne Rusland, med aktuelle problemstillinger.

Operaen blev opført i den krævende originalversion, der indbefattede bl.a. et stort kor og mange herresolister. Premiere 17. januar 2011.

Romeo og Julie **Operaintroduktion**

mandag 7. februar 2011

Endnu engang blev Shakespeares historie

Adelina Patti og
Mario i 2. akt 2

af Gounods opera
Romeo og Julie fra
den første opførelse i
Royal Opera House,
Covent Garden, 11.
juli 1867.

om det unge elskende par skildret. Denne gang med musik af den franske komponist Charles Gounod.

Musikken er kendetegnet ved dens store melodiske rigdom med let genkendelige romantiske temaer.

Nila Parly introducerede operaen, der havde premiere på Det Kongelige Teater 7. februar 2011.

Clement Kjersgaard:

Hvor går verden hen?

mandag 28. februar 2011

”Efter Murens fald forudså man en forenet verden, på fast kurs mod én markedsøkonomisk og demokratisk model. 20 år senere tegner virkeligheden sig mere kompleks – og langt mere ondskabsfuld. Problemerne er større, end forudset – og politikerne langt mere magtesløse.”

Sådan siger Clement Kjersgaard. Han ridsede landskabet op i Diamanten.

Siden 2004 har han været studievært på en række tv-programmer for DR og siden 2002 udgiver af nyhedsmagasinet *RÆSON*.

International Forfatter-scene

Geert Mak

Holland

mandag 21. februar 2011

Geert Mak (f. 1946) er en formidabel historieformidler og en af Hollands bedst sælgende forfattere. De seneste 10 år har Mak, der lever som forfatter og journalist i Amsterdam, skrevet en række bøger, der alle behandler Europa før og nu. Indtil videre er to af dem oversat til dansk.

I 2009 udkom Maks fortælling om hans families historie gennem tre generationer, *Min fars århundrede*, på dansk. Både den og hans hovedværk *Europa* (på dansk i 2010) er af

enige anmeldere blevet kaldt mesterværker og har markeret Geert Mak som en af de største fortællere om Europa. Nu fik hans danske publikum en chance for at møde ham på International Forfatterscene, da han blev interviewet af Bjørn Bredal, forfatter og lederskribent på *Politiken*.

I *Europa* følger Mak de spor, som det 20. århundrede har efterladt på vores kontinent. Gennem et helt år rejste Geert Mak på kryds og tværs gennem Europa – fra Verdun til Berlin, fra Skt. Petersborg til Auschwitz, fra Kiev til Srebrenica. Resultatet er en fascinerende rejse gennem hundrede år af vores historie, fra år 1900 til 2000. For hver måned tager rejsen ham et årti videre ind i det 20. århundrede. I januar besøger han Paris, hvor århundredet tager sin optimistiske begyndelse med den store verdensudstilling. I december befinder vi os i Sarajevos ruiner, som markerer det blodige århundredes slutning. Det er en rejse gennem den store historie om det 20. århundredes Europa kombineret med et suverænt instinkt for den menneskelige historie – de detaljer som gør fortiden synlig, håndgribelig og nærværende.

I 2008 modtog Geert Mak den store, europæiske litteraturpris Leipziger Buchpreis zur Europäischen Verständigung. Prisen er tidligere tildelt forfattere som Gerd Koenen (Tyskland), Péter Nádas (Ungarn), Imre Kertész (Ungarn), Claudio Magris (Italien), Michail Ryklin (Rusland) og Slavenka Drakulić (Kroatien).

Financial Times skrev: "Hans geni som historiker ligger i instinktet for menneskelige historier ... Mak er den hi-

storielærer, vi alle burde have haft."

Både *Min fars århundrede* og *Europa* er oversat fra hollandsk af Tove Dueholm Nielsen og udgivet på Tiderne Skifter.

International Kvindeaften

Erica Jong

tirsdag 8. marts 2011

Den amerikanske forfatter og feministiske ikon Erica Jong besøgte Den Sorte Diamant i anledning af International Kvindeaften 8. marts.

Erica Jong blev for alvor kendt med sin debutroman *Luft under Vingerne* (1973), der har solgt over 20 millioner eksemplarer og er oversat til 27 sprog. Jong har berørt millioner af kvinder verden over, har fået dem til at åbne øjnene op og givet dem et sprog at tale i – om sex, livet, glæde og eventyr.

Erica Jong diskuterede sammen med en række kunstnere emner som: relationer, generationer og forælderroller.

Man kunne møde digteren Lone Hørslev (f.1974), en af Danmarks mest læste og roste yngre forfattere. Lone Hørslev har bl.a. udgivet *Naturlige fjender*, men slog for alvor igennem med den meget omtalte digtsamling *Jeg ved ikke om den slags tanker er normale – Skilsmissegigte*, en meget privat samling tekster om hendes egen skilsmisse.

Filminstruktør Heidi Maria Faisst (f. 1972). Heidi Maria Faisst har instrueret den prisvindende spillefilm *Velsignelsen*, der ligesom Faissts andre film tematiserer de tabubelagte følelser i de helt nære relationer og den stærke, næsten klaustrofobiske relation mellem mødre og døtre.

Percussionist Simona Abdallah (f. 1979) – den eneste palæstinensiske

kvinde i Skandinavien – hvis ikke i hele verden, der er professionel percussionist. I dag turnerer hun over hele verden, men som ung gav hendes forældre besked om at lægge trommen på hylden – det var ikke noget for unge piger.

Aftenens moderator var Mette Davidsen-Nielsen, adm. direktør for dagbladet *Information*.

International Kvindeaften arrangeredes i samarbejde med KVINFO.

Karl Ove Knausgård

Norge

mandag 14. marts 2011

Karl Ove Knausgård (f. 1968) debuterede i 1998 med romanen *Ude af verden*. Den modtog han som den første debutant nogensinde den norske Kritikerpris for. Men det er det imponerende romanpro-

jekt *Min kamp*, der har gjort ham til den mest omtalte og diskuterede forfatter i nyere norsk litteraturhistorie.

Min kamp er en serie på 6 selvbiografiske bøger, hvor Knausgårds projekt er at skrive sig igennem sit eget liv – cirka 2.700 sider er det blevet til. Det brutalt ærlige projekt har rejst stor debat i Norge.

I *Min kamp* skriver Knausgård nemlig hudløst og dramatisk ærligt om sit liv, om far-sønforholdet, nedture, skilsmisse og sin familie. Om en moderne mands problemer med at være alt det, en moderne mand skal være: blød og bestemt, følelsesfuld, medlevende far med en succesfuld karriere og så den forbandede, stærke trang til også være noget andet end far – at være sig selv. Om splittelsen

mellem livet som kunstner og far, søn og ægtemand.

I Norge er de første 5 bind udkommet, og har alle fået fantastiske anmeldelser og er strøget ind på de norske bestseller-lister med over 200.000 solgte eksemplarer. Også i Danmark er anmelderne begejstrede for Knausgård. Bind 3 udkom på dansk på Lindhardt og Ringhof i marts 2011.

lit.house,

Det Humanistiske Fakultetsbibliotek

Poesiens blå time

– Den anden italesat i lyrikken

onsdag 23. februar 2011

Sune Auken, lektor ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, samtalede med den unge digter Eva Tind Kristensen, som i sin nye bog *Eva & Adolf*, der udkom marts 2011, undersøger identitetsbegrebet, om hvad det vil sige at spejle sig i en anden person samt hvor langt ind i identitetens skyggesider man kan komme.

Paneldebat – hvad skaber fællesskaber?

torsdag 17. marts 2011

Deltagerne diskuterede holdningen til det/de fremmede. Ordstyrer: Lars Hedebo Olsen, debatredaktør *Politiken*. Øvrige deltagere: kultursociolog Flemming Røgilds, lyriker Maja Lee Langvad og dokumentarfilmsinstruktør Ulrik Gutkin.

Musik

DiamantEnsemblets nytårskoncert

fredag 14. januar 2011

DiamantEnsemblet

Andrea Pellegrini, mezzosopran
Bjarke Mogensen, akkordeon
Mikael Sylvest, lysdesign
Aftenen var noget specielt – og med årets to gæstesolister blev det en koncert med både kant, virtuositet, musikalsk kvalitet og plads til et grin.

Andrea Pelligrini er en af Danmarks meget efterspurgte mezzosopraner, og det var derfor helt oplagt at lade hende fortrylle salen, bl.a. med et par highlights fra Bizets *Carmen*.

Bjarke Mogensens akkordeonspil er i topklasse, og hans alsidighed har inspireret flere danske komponister til at dedikere deres musik til ham. For Bjarke Mogensen har en særlig evne til at forene et stærkt musikalsk udtryk med de mere virtuose sider af sit instrument, akkordeonen.

Siden 2008 har Mikael Sylvest kreeret Nytårskoncertens lysdesign i Dronningesalen; Mikael Sylvest er blevet en meget velanset designer med roste opsætninger på bl.a. Operaen og i udlandet.

Sponsorer: Siemens, Beckett-Fonden, Oticon Fonden, Knud Højgaards Fond. Mediepartner: DR P2.

Kurt Elling & Klüvers Big Band

søndag 30. januar 2011

Vinterjazz 2011

Ingen mindre end Kurt Elling og det Århus-forankrede Klüvers Big Band besøgte i forbindelse med Vinterjazz 2011 Den Sorte Diamant. Kurt Elling er en ægte jazz-crooner, der med sin smidige og distinkte baryton-stemme og eminente tekstfortolkninger forstår at forføre publikum.

Til koncerten Dronningesalen – der var del af en større Skandinavien-turné – kunne man høre udvalgte numre fra hans mange cd'er i arrangementer lavet

specielt til Klüvers Big Band.

Og det er ikke første gang, at de to kunne opleves i et frugtbart samarbejde, senest skete det for tre år siden, hvor Kurt Elling sagde følgende: "Klüvers Big Band er et af Europas bedste bigbands! Det er et af de mest musikalske, mest spændende og mest swingende orkestre, jeg nogensinde har haft fornøjelsen af at arbejde sammen med."

Den anerkendte superstar har gennem årene høstet stor ros fra bl.a. jazzmagasinet *DownBeat*, som de sidste 11 år i træk har kåret Kurt Elling til den bedste mandlige jazzvokalist. I 2010 vandt han en Grammy i kategorien bedste vokal jazz album for sin seneste cd *Dedicated to You*.

DiamantEnsemblet:

Brahms & Brahms

tirsdag 8. februar 2011

Peter Jablonski, klaver

Det var ene og alene komponisten Brahms, som fyldte i det musikalske landskab til denne koncert.

Først den rene Brahms-vare: Klaverkvintetten i f-mol med den svenskfødte Peter Jablonski ved flyglet og dernæst Brahms' Serenade i D-dur, bearbejdet af Karl Aage Rasmussen.

Jablonski har et imponerende cv: Han begyndte at spille trommer som 5-årig, optrådte som 9-10-årig flere gange på jazzklubben Village Vanguard i New York, men var ligeså ihærdig ved klaveret, også den klassiske del af det.

Derfor fulgte en klassisk uddannelse på Royal College of Music i London, hvor den russiske pianist Vladimir Ashkenazy fik øje på hans store talent. Så allerede mens Peter Jablonski studerede, fik han udgivet en cd med Royal Philharmonic Orchestra under ledelse af

Johannes Brahms. Fotograf fra 1889 med signatur.

Vladimir Ashkenazy – ikke nogen dårlig start for en ung musiker.

Da Peter Jablonski også er en passioneret kammermusiker, var det oplagt at invitere ham til København og spille Brahms med DiamantEnsemblet.

Efter pausen kunne man høre den danske komponist Karl Aage Rasmussens bearbejdelse af Brahms' *Serenade* i D-dur. I Rasmussens udgave var musikerbesætningen blevet betydeligt reduceret i forhold til det oprindelige værk.

Værket kunne af Brahms selv være skrevet for langt mindre besætning, for han begyndte *Serenaden* som et værk for otte instrumenter, og på et tidspunkt tilføjede han endnu et, men så besluttede han, at det skulle være et orkesterværk.

Program: Johannes Brahms: Klaverkvintet, f-mol, opus 34; Johannes Brahms/Karl Aage Rasmussen: *Serenade*, D-dur, bearbejdet for 10 musikere.

Sponsorer: Siemens, Beckett-Fonden, Oticon Fonden, Knud Højgaard's Fond. Mediepartner: DR P2.

Lukas Geniušas – 2. prisvinder ved Chopin Konkurrencen Pianister i Diamanten. SOLO!

lørdag 5. marts 2011

Det var en af verdens mest prestigefyldte musikkonkurrencer, der i slutningen af oktober 2010 blev afsluttet i Warszawa – Den internationale Chopin Konkurrence for pianister. Den kun 20-årige litauisk-

russiske pianist Lukas Geniušas vandt 2. pris/sølvmedalje samt en særpris for den bedste polonaise-fortolkning.

Derfor var Det Kongelige Bibliotek ekstra glade for at kunne præsentere denne stærkt talentfulde unge kunstner i serien *Pianister i Diamanten. Solo!*

Naturligvis spillede Lukas Geniušas' Chopin, og så blev en af 2011's musikalske fødselsdage fejres, nemlig 200 året for Franz Liszts fødsel.

Trods Lukas Geniušas' unge alder har han allerede – ud over 2. pris ved Chopin Konkurrencen – vundet adskillige konkurrencer, bl.a. 1. pris sommeren 2010 i den internationale Gina Bachauer Konkurrence i Salt Lake City. Med prisen følger både cd-indspilning og koncertvirksomhed. Lukas Geniušas har deltaget i både nationale og internationale konkurrencer, siden han var 12 år.

Program: Chopin: Etude nr. 12,

Fotografi af Frédéric Chopin fra 1849.

op. 10; Chopin: Etude nr. 12, op. 25; Liszt: Sonate i b-mol, S178/R21.

Trio Wanderer

Frankrig

tirsdag 15. marts 2011

Det ligger ikke lige for, at der bag det tysk-klingende navn Trio Wanderer gemmer sig tre franskmænd. Den franske klavertrio har i 25 år markeret sig med stor styrke i det internationale musikliv, og de tre musikere har, som navnet antyder 'vandret' fra scene til scene.

Den dedikerede franske trio har gæstet Danmark flere gange og er blevet modtaget med meget flotte anmeldelser. Nu mente Det Kongelige Bibliotek, at det var på høje tid at få trioen præsenteret i Dronningesalen – i Diamantens række af gæstespil fra den internationale kammermusikscene, der indtil nu har talt navne som Alban Berg Kvartetten og Emerson Kvartetten. Dronningesalen egner sig rigtig godt til ensembler i denne størrelse, hvor intimitet og nærvær er en vigtig del af publikums musikoplevelse.

Trio Wanderer indledte koncerten i Diamanten med en af trio-litteraturens uopslidelige værker, Beethoven opus 70 nr. 2 og fortsatte med Schuberts *Notturmo*, som trioen er kendt for at spille med en udsøgt følsomhed. Da Trio Wanderer tilbage i 2001 opførte dette værk i Danmark skrev *Politiken*: Den jublende oplevelse blev bevægende afrundet af Schuberts elegante 'Notturmo', støbt som i ét stykke med mirakuløst smeltende overgange.

Der var også musik af Liszt, der bliver fejret i hele 2011 i forbindelse med 200 året for komponistens fødsel.

Og en sværvægter fra kammermusiklitteraturen, Brahms' Klavertrio, opus 8.

DiamantEnsemblet:

Rundt om Bach

tirsdag 22. marts 2011

Susanne Rydén, sopran

Medlemmer af slagtojsensemblet

Percurama

Et udsnit af Johann Sebastian Bachs håndskrevne partitur til kantaten *Mein Herze schwimmt im Blut* – et af Det Kongelige Biblioteks helt store klenodier, kunne høres og som noget ganske specielt også ses til denne koncert.

Kantaten knytter sig til teksten om farisæeren og toldereren og skildrer syndsbevidsthed, men også trøst og forsoning. Bach beskriver dette musikalsk i meget varierede arier og recitativer, der blev sunget af den svenske barokspecialist, sopranen Susanne Rydén.

Efter pausen hørtes Per Nørgårds slagtojskoncert *Bach to the Future*. Her var det to af de talentfulde musikere fra slagtojsensemblet Percurama, der spillede solostemmerne. *Bach to the Future* har tre satser, der hver bygger på et præledium fra Bachs *Das wohltemperierte Klavier*. Der er tale om "musik på musik", men værket har på ingen måde en ironisk kommenterende holdning, som man fx finder hos mange postmodernister. Per Nørgård har tværtimod komponeret en hyldest til Bach: I partituret skriver han, at "jeg ønsker at stille mig op i den efterhånden lange kø af komponister, der har frembåret gaver til deres store forgænger – den uovertrufne giver." Med Nørgårds værk var vi kommet rundt om Bach.

Bach: Brandenburgkoncert nr. 3, G-dur, BWV 1048; Bach: *Mein Herze schwimmt im Blut*, BWV 199; Bach/Vivaldi: Italiensk koncert, d-mol; Per Nørgård: *Bach to the Future*. 1. opførelse af ny ensemble-version.

Dette manuskript, som indeholder Johann Sebastian Bachs kantate Mein Herze schwimmt im Blut, er skrevet af Bach selv. Kantaten blev uropført i Slotskirken i Weimar i august 1714. Den knytter sig til teksten til 11. søndag efter Trinitatis. De otte dele, mest arier og recitativer samt en enkelt koral, er instrumenteret for solosopran, obo, strygere og continuo. Det Kongelige Bibliotek har fået manuskriptet via musikalskeren, justitsråd Peter Grønland (1761-1825) senest i 1842, men først i 1911 blev forskerne opmærksomme på det. I dag betragtes det som en hovedkilde til værket.

Sponsorer: Siemens, Beckett-Fonden, Oticon Fonden, Knud Højgaards Fond.

Mediepartner: DR P2.

Bill Frisell:

The Disfarmer Project

onsdag 30. marts 2011

Medvirkende: Bill Frisell, guitar, elektronik

Greg Leisz, steelguitar og mandolin.

Jenny Scheinman, violin.

Viktor Krauss, bas

Fotokonzert: Mike Disfarmers stærke portrætfotografier kædet sammen med den amerikanske stjerneguitarist Bill Frisells særlige fusion af country, folk og et strejf af jazz.

Landmand ville han ikke være, den unge amerikaner Michael Meyer.

Det var ellers det, der lå lige for i den lille flække Heber Springs i 1920'ernes Arkansas, men farmer-livet tiltalte ham på ingen måde, så han ændrede sit efternavn til Disfarmer og blev selvlært portrætfotograf – og espander med stort E.

Mike Disfarmers portrætter af Arkansas-provinsens indbyggere fra årene 1939-45 har siden fået status som kunstfotografier, og en af de utallige amerikanere, der har ladet sig fascinere af disse meget stærke portrætter – og Disfarmers sære liv – er den amerikanske guitarist Bill Frisell.

Da Bill Frisell ved Copenhagen Jazz Festival i sommeren 2010 spillede i

Diamanten nævnte han, at Dronningesalen ville være det helt rigtige sted at præsentere sit Disfarmer Project – en fotokonzert for det danske publikum.

Bill Frisell havde sammensat et forløb af disse fine fotos og skabt et ”sound-track” til det; musik der er en særegen fusion af country, folk og et strejf af jazz og ikke mindst Frisell selv. Musik, der havde en varm og nutidig klang med bl.a. elektrisk guitar, mandolin, steelguitar, violin og bas.

Erhvervelser

Håndskriftafdelingen

Breve fra Sonja Ferlov Mancoba

Maleren og billedhuggeren Sonja Ferlov Mancoba (1911-1984) begyndte sin kunstneriske karriere som maler og blev allerede tidligt del af den danske avantgarde, der i 1930'erne samledes i sammenslutningen *linien*. I 1936 flyttede Sonja Ferlov til Paris og fik atelier i samme bygning som Alberto Giacometti, med hvem hun indledte et livslangt venskab. I 1938 mødte hun sin mand, den sydafrikanske maler Ernest Mancoba. I efterkrigsårene optrådte hun i forskellige Cobra-sammenhænge, men deltog ikke i Cobras udstillinger. Efter en række vanskelige år genoptog hun i 1960'erne for alvor sit kunstneriske arbejde og skabte i årene frem til sin død en lang række hovedværker.

Håndskriftafdelingen har modtaget to store samlinger af breve fra Sonja Ferlov Mancoba. Det drejer sig om 132 breve til kunsthistorikeren og forfatteren Troels Andersen (1940-) fra årene

1960-84 og 203 breve til kunsthistorikeren Steingrim Laursen (1931-2007) fra årene 1968-84. Begge brevmodtagere, der i en længere årrække var ledere af hhv. Asger Jorn-museet i Silkeborg og Louisiana, ydede en aktiv indsats for udbredelsen af kendskabet til Sonja Ferlov Mancobas kunst.

Således arrangerede Steingrim Laursen i 1969 den første af flere store retrospektive udstillinger af Sonja Ferlov Mancoba på Aarhus Kunstmuseum og Halvorsens Kunsthandel i Oslo samt Ernest Mancobas retrospektive udstilling på Holstebro Kunstmuseum. Og han varetog frem til hendes død støbningen af skulpturer og salg til institutioner og private.

De mange breve handler imidlertid ikke blot om hendes kunst, men i høj grad også om den kultur og det politiske samfund, hun var omgivet af, og ikke mindst brevene til Troels Andersen vidner om de nære venskabelige relationer, der udviklede sig. Sidstnævnte har i øvrigt både skrevet en bog om hende og i 2003 udgivet et lille udvalg af brevene under titlen *Ingen skaber alene*.

Richard Mortensens breve og dagbøger

Kunsthistorikeren Jan Würtz Frandsen fik stor og meget positiv omtale, da han i 2001 udgav sit store værk *Richard Mortensen. Erindringens år 1958-1993. Ting og tegn*, I-II. I de følgende år arbejdede forfatteren, der var ansat som museumsinspektør på Statens Museum for Kunst, til sin død i 2009 på en udgivelse af Richard Mortensens breve og dagbøger, der foreligger som et udgivet manuskript med titlen ”Richard Mortensen. Breve, dagbogs- og arbejdsnotater 1931-1992, I-II. Introduceret, redigeret og kommenteret af Jan Würtz Frandsen.”

Dette værk, der bygger på forfatterens adgang til Richard Mortensens private papirer, suppleret med et akribisk noteapparat, er nu doneret til Håndskriftafdelingen, men kan i lighed med andre nyere erhvervelser kun benyttes efter forudgående skriftlig aftale.

Musik- og Teaterafdelingen

Ny samling fra Preben Harris

Dramatisk Bibliotek har fra teaterdirektøren og skuespilleren Preben Harris modtaget en samling af forskellige materialer.

Samlingen omfatter bl.a. teksthæfter og andet materiale til en række store forestillinger – ikke mindst musikdramatiske – på Folketeatret og enkelte andre teatre samt enkelte mapper med dekorations- og kostumetegninger fra Folketeatrets forestillinger samt en bog med teatrets ældste programmer.

Derudover indeholder samlingen også en del trykt dansk dramatik og optagelser af forestillinger. Materialet er et fint supplement til den øvrige samling af bl.a. rollehæfter, som Dramatisk Bibliotek tidligere har modtaget fra Preben Harris.

Herman D. Koppel-samling

For en del år siden deponerede komponisten Herman D. Koppel en bunke noder på Det Kongelige Bibliotek. Der var tale om såvel manuskripter som opførelsesmateriale til bestemte værker.

Deponeringen er nu afsluttet, og Edition Samfundet har modtaget meget af opførelsesmateriale til de pågældende værker.

Det Kongelige Bibliotek har efterfølgende modtaget følgende:

- Klaverudtog og partitur til *Requiem*

- Stemmer til 4. og 7. symfoni
- Instruktørpartit til *Macbeth*
- Partitur, stemmesæt og klaverudtog til *Moses*

Materialet registreres snarest i REX, så det kan benyttes på Center for Musik og Teater, og det knytter sig fint til den omfattende samling af Herman D. Koppel-manuskripter, biblioteket i forvejen har.

Arnvid Meyers samling af jazz flyttet

Arnvid Meyers

meget omfattende samling af materiale om jazz er i oktober 2010 overflyttet til Det Kongelige Bibliotek. Samlingen indeholder først og fremmest et meget stort antal lp'er, 78'ere og cd'er, men også bøger, tidsskrifter og arkivmateriale er med.

Biblioteket har gjort lydoptagelserne tilgængelige, således at alle har mulighed for at orientere sig i samlingen.

Svend Asmussen – June Night

Jazzviolinisten Svend Asmussen har haft en af de længste karrierer, nogen dansk musiker kan opvise. Han er født i 1916 og debuterede i 1933 og fra midten af 1930'erne arbejdede han som professionel musiker.

I over 70 år har Svend Asmussen således været en af de mest lysende begavelser i dansk jazzmusik, og han har formået det enestående at slå sit navn fast ikke blot som en musiker med interesse for de nyeste genrer inden for jazzen, men tillige som en populær, humoristisk og elegant kabaretkunstner.

Asmussen har spillet sammen med nogle af verdens største jazzmusikere fra Mills Brothers, Josephine Baker og Duke Ellington til Toots Thielemans og

Stephane Grappely. Mest kendt er måske de mange år, hvor han optrådte med først Gerda og Ulrik Neumann og senere med Alice Babs og Ulrik Neumann.

Med sidstnævnte vokaltrio, The Swe-Danes, nåede Svend Asmussen og hans ensemble ud til et stort publikum ikke alene ved deres koncerter i Sverige og Danmark, men også gennem fjernsynsmediet.

Det siger sig selv, at Svend Asmussen i højeste grad har dyrket sammenspil med sine musikerkolleger, men da han i en halv snes år boede i Frankrig og der ikke havde mulighed for at spille med andre jazz-musikere, skrev han 12 arrangementer af jazzstandards for soloviolin.

Asmussen er oprindelig uddannet klassisk violinist, så det var nærliggende for ham at tage udgangspunkt i J.S. Bachs partitaer og sonater for soloviolin. Det er der kommet en række enestående værker ud af. De blev for få år siden indspillet på cd af Kim Sjøgren, og det er med stor glæde, at Det Kongelige Biblioteks Musik- og Teaterafdeling har modtaget komponistens egenhændige nodemanuskripter til to af kompositionerne, *Sophisticated Lady* og *June Night* – Svend Asmussens gamle kendingsmelodi.

Nye nodemanuskripter

Fra Landsforeningen Liv & Død har biblioteket modtaget to nodemanuskripter, som knytter sig til foreningens historie. Det mest spektakulære er manuskriptet til Carl Nielsens Sang for femstemmig blandet kor ved Dansk Ligbrændingsforenings Jubilæum ("Af Flamme blev du avlet") i 1931 med tekst af Sophus Michaëlis, og

det andet er Hakon Børresens *Aftenhymne* for orkester. Begge er registreret og søgbare i REX.

Svend Erik Tanggaard: *Preg'hiera Semplice*. Bøn af San Francesco af Assisi for Basstemme og Violoncello (1985). Kopi af manuskript.

Svend Erik Tanggaard: 25 *Selected Songs of Omar Khayyám's Rubáiyát* (1983/84). Kopi af manuskript.

Kopier af mindre manuskripter fra Leif Kayser og Poul Rovsing Olsen.

Herman D. Koppel: 2 salmer af David. Davids 121. Salme, op. 55/1 (1951). Kopi af manuskript, med orgelnotater.

Et trykt eksemplar af Franz Liszt's bearbejdelse af Frescobaldis *Pas-sacaglia, Capricco* og *Canzone*, der har tilhørt organisten i Leipzig Günther Ramin, der efterfulgte Karl Straube som Thomas-kantor.

Antonio Bartolomeo Bruni To stemmer i samtidig afskrift. L.v. Beethoven: *Missa*. Første Hymnus. Opus 86, de to første satser. Afskrift.

Nye partiturer

Det Kongelige Bibliotek har erhvervet tre trykte partiturer fra dirigenten John Frandsens samling.

- Rued Langaard: Symfoni nr. 6 "Det Himmelvendte". På titelbladet er angivet "Komponistens Partitur". Noden indeholder en del noter.
- Carl Nielsen: Symfoni nr. 4 "Det Uudslukkelige", op. 29. Trykt partitur med mange opførelsesangivelser.
- Johs. Brahms: Dritte Symphonie op. 90. På forbladet er angivet "Orla Rosenhoff fra Victor E B[endix]. Dresden 1ste october 90". Indeholder mange noter.

Publikationer

Bogens Verden. Tidsskrift for litteratur og kultur. Udg. af Det Kongelige Bibliotek og Det Danske Forfatter- og Oversættercenter Hald. Red.: Bruno Svindborg (ansvh.), Jørn Erslev Andersen, Peter Q. Rannes. Årg. 93, 2011, nr. 1. ISSN 0006-5692. Ab. (4 numre a 64 sider) 475 kr. Enkelte nr. 135 kr.

Diamanten. Kulturblad fra Det Kongelige Bibliotek. Red.: Lise Bach Hansen (ansvh.). 7. årg., nr. 1. 2011. 24 s. Ill. ISSN 1399-6142. Kr. 20,-.

Gratis for medlemmer af Diamantklubben – Det Kongelige Biblioteks Kulturklub.

Heise, Peter: *Overture til "Marsk Stig"*. Partitur. Red. Axel Teich Geertinger. DCM 2010. Publ. nr. DCM 007. 116 s. Kr. 295,-
PDF-fil (5,5 MB; kræver Adobe Reader). 116 sider. Gratis.

Magasin fra Det Kongelige Bibliotek. Red.: Lotte Philipson. 23. årg. nr. 4. 2010. 77 s. Ill. ISSN 0905-5533. Kr. 125,- (abonnement), kr. 50,- (løssalg). Gratis for medlemmer af Diamantklubben – Det Kongelige Biblioteks Kulturklub.

Nyhedsbrev fra Håndskriftafdelingen [januar, februar 2011]. Elektronisk nyhedsbrev, der udkommer ti gange om året (jan.-juni, sept.-dec.). *Nyhedsbrev fra Håndskriftafdelingen* findes via Nyheder på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Nyhedsbrev fra KulturPerler. [januar-februar 2011]. Elektronisk nyhedsbrev, findes via Nyheder på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Nyhedsbrev fra Musik- og Teaterafdelingen [februar 2011]. Elektronisk nyhedsbrev, der udkommer hver anden måned. *Nyhedsbrev fra Musik- og Teaterafdelingen* findes via Nyheder på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Nyhedsbrev fra Det Humanistiske Fakultetsbibliotek [februar 2011]. Elektronisk nyhedsbrev. Redaktion: Thomas Hoffmann og Kirsten Thomsen.

Patermann, Georg: *To bryllupsnotter.* *Quam pulchrae sunt mammae tuae* (1610). *Sponsa velut Christo juncta est Ecclesia Sponso* (1619). Redigeret af Bjarke Moe. Udgivet af DCM 2010. Publ. nr. DCM 008. Partitur. Hæftet. 48 sider. Kr. 165,-
PDF-fil (2,6 MB; kræver Adobe Reader). 48 sider. Gratis.

Olden-Jørgensen, Sebastian: *Stormen på København 1659.* Et københavnsk og nationalt erindringssted gennem 300 år. Museum Tusulanums Forlag, 2011, 176 s. Ill. (*Danish Humanist Texts and Studies*, vol. 39). ISBN 978-87-635-3609-7. ISSN 0105-8746. Kr. 200,-

Forsiden: Gejrfugl (Great Auk, *Pinguinus impennis* L.). Fra John James Audubon's *Birds of America*, 1827-1838. Værket, hvis størrelse er dobbelt elefant-folio, blev trykt i ca. 200 eksemplarer og af disse er kun omkring 60 % bevaret. Et af de bevarede eksemplarer tilhører Det Kongelige Bibliotek. Seneste udgave af *Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks samlinger* rummer en artikel om værket af Torsten Schlichtkrull.

Bagsiden: Boulevardbanen under anlæggelse. Boulevardbanen er Københavns første undergrundsstrækning og løber mellem Københavns Hovedbanegård og Østerport Station; billedet viser Nørrevoldgade i retning mod Gothersgade. Banen er nedgravet og er delvis overdækket, delvis i åben banegrav. Den er 2,9 km lang og firesporet. De 1,4 km af banen er anlagt i tunnel, resten i udgravning. Udgravningsarbejderne var færdige i 1914 og strækningen blev taget i brug 1917. Herefter kunne togene fra Helsingør, Hillerød og Klampenborg føres ind til den nuværende hovedbanegård (Københavns tredje). De siden 1934 tilkomne S-banelinjer benytter sammen med kystbanetrafikken næsten alle Boulevardbanen, der på hverdage passeres af op mod 1300 tog.

